

LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL

1914 - 1918

Eduard Vives.

CAUSES GENERALS DE LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL

- Irrupció d'Alemanya en l'escenari internacional
- Situació i interessos de les principals potències mundials al darrer terç de segle XIX.
- Consolidació del nacionalisme.
- La Segona Revolució Industrial
- Cursa d'armament i aliances

Europa el 1914

¿CÓMO PUDO EUROPA HACERSE ESTO A SI MISMA?

También recordamos la Gran Guerra por cuanto constituye un gran enigma. ¿Cómo pudo Europa hacerse esto a sí misma, y al mundo? Hay muchas explicaciones posibles, tantas que resulta difícil decantarse por una. Para empezar, están la carrera armamentista, los rígidos planes militares, las rivalidades económicas, las guerras comerciales, el imperialismo y sus escaladas colonialistas, o los sistemas de alianzas que dividían a Europa en bandos hostiles. Las ideas y emociones a menudo traspasaban las fronteras nacionales: el nacionalismo, con sus componentes repugnantes de odio y desprecio hacia los otros; el miedo a la pérdida o a la revolución, a los terroristas y a los anarquistas; las esperanzas de cambio o de un mundo mejor; las exigencias del honor y la hombría, que implicaban no ceder ni mostrar debilidad; o el darwinismo social, que clasificaba las sociedades humanas como si fuesen especies y promovía, no ya la fe en la evolución y en el progreso, sino en la inevitabilidad de la lucha. Cabe también preguntarse por el papel y las motivaciones de cada nación

Margaret MACMILLAN. 1914. De la paz a la guerra. (Noema) Turner. Edición de Kindle, pos. 142 y ss.

QUÈ ENS VA DUR A LA GUERRA EL 1914?

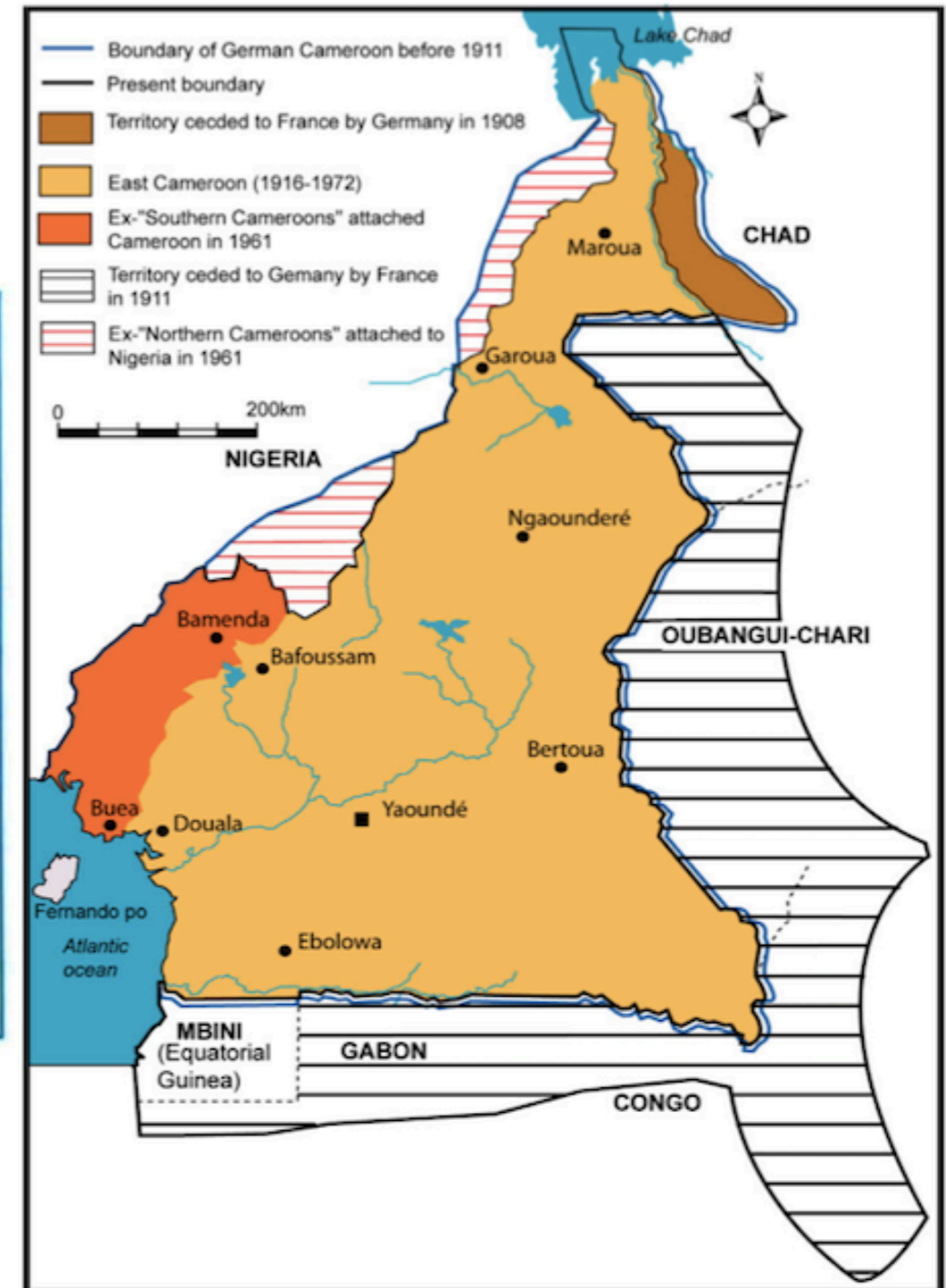
Si avui, reflexionant amb calma, ens preguntem perquè Europa va anar a la guerra el 1914 no trobarem ni un sol fonament raonable, ni un sol motiu. No era una qüestió d'idees. i menys encara es tractava dels petits districtes fronterers. No sabia explicar-ho d'una altra manera sinó per un excés de força, per les tràgiques conseqüències d'aquest dinamisme interior que durant quaranta anys havia anat acumulant pau i que volia descarregar-la violentament. De cop i volta tots els estats es van sentir forts, oblidant que els demés es sentien de la mateixa manera; tots volien més i tots volien alguna cosa dels demés. I el pitjor va ser que ens va enganyar precisament la sensació que més valoràvem tots: el nostre optimisme comú perquè tot el món creia que en darrer moment l'altre tindria un ensurt i es faria enrere; i així els diplomàtics van començar el joc del bluf recíproc

Stefan ZWEIG. El mundo de ayer. Memorias de un europeo. Acantilado, 1a ed. Barcelona, 2001, pàg. 254

Principals aliances a la I Guerra Mundial

LES CRISIS MARROQUINES

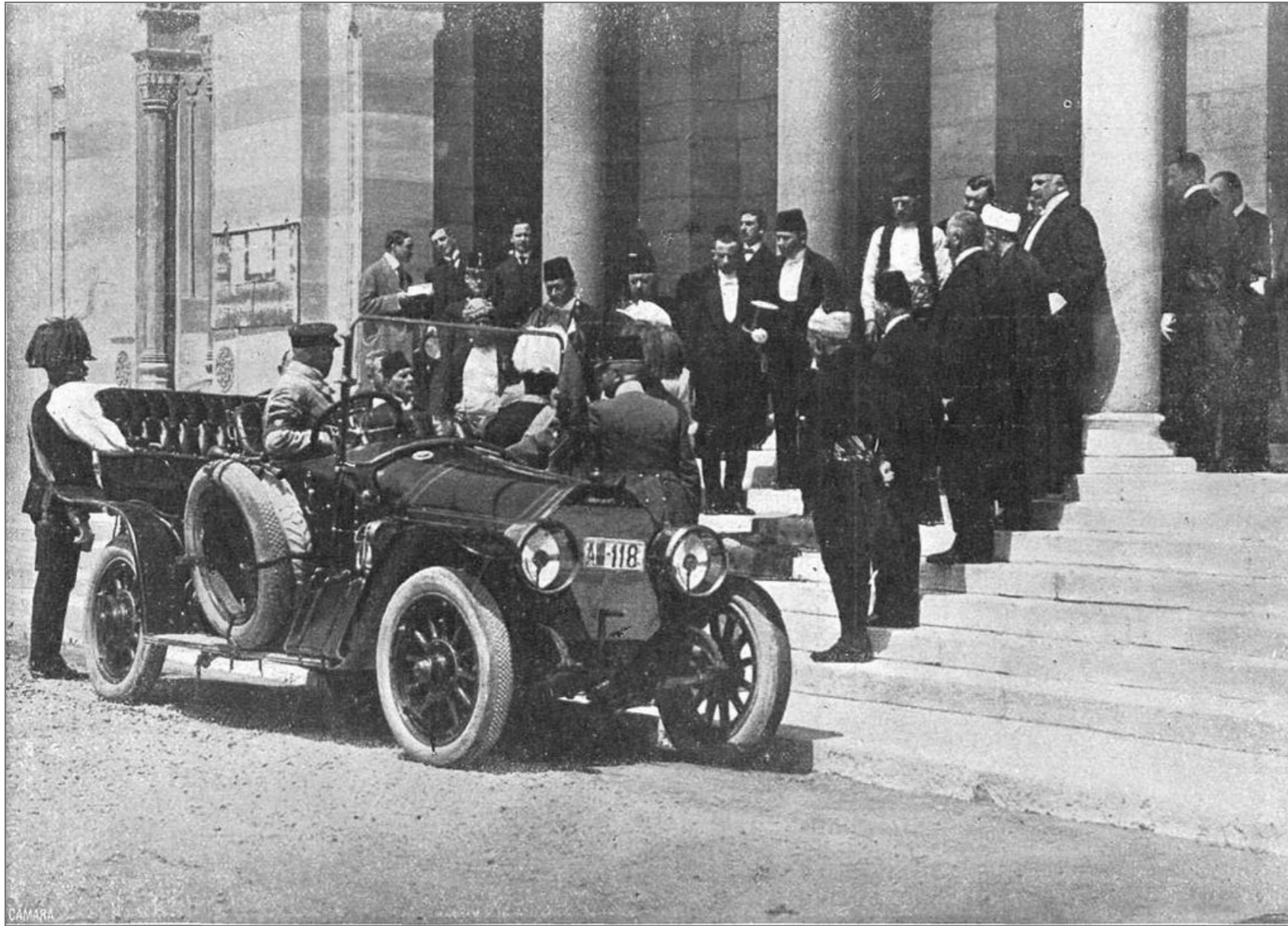

LES CRISIS BALCÀNIQUES

CAUSES IMMEDIATES DE LA GUERRA

- Assassinat del príncep hereu de la corona austro-hongaresa, Francesc FERRAN a Sarajevo el 28/06/1914
- Àustria culpa a Sèrbia. Sèrbia ho nega. Àustria envia un ultimàtum als serbis, que no l'accepten.
- Aquesta situació afecta el sistema d'aliances
- Àustria-Hongria declara la guerra a Sèrbia el 28/07/1914
- Esposa en marxa el sistema d'aliances.

Darreres imatges de l'arxiduc Francesc Ferran el dia del seu assassinat visitant l'ajuntament de Sarajevo el 28/06/1914

L'assassí, Gavrilo PRINCIP

ULTIMÁTUM DEL IMPERIO AUSTRÍACO AL REINO DE SERBIA

La historia de los últimos años, y especialmente los acontecimientos dolorosos del 28 de junio, ha demostrado la existencia en Serbia de un movimiento subversivo cuyo fin es separar de la monarquía austro-húngara algunas partes de sus territorios [...] El gobierno real serbio nada ha hecho para suprimir este movimiento [...]

El gobierno real serbio debe comprometerse:

- 1) Suprimir toda publicación que fomente el odio y el menosprecio a la monarquía
- 2) Disolver inmediatamente la sociedad llamada Narodna Odvrana ... [se trata de una Sociedad Secreta patriótica que organizó el atentado de Sarajevo] [...]
- 5) A aceptar la colaboración en Serbia de los órganos del gobierno imperial y real en la supresión del movimiento subversivo.
- 6) A abrir una encuesta judicial contra los participantes en el complot del 28 de junio que se encuentran en territorio serbio. Los órganos delegados por el gobierno imperial y real tomarán parte en las investigaciones correspondientes.
- 7) Arrestar a los comandantes Tankosytch y Giganovirch, comprometidos en el atentado
- 8) Impedir el tráfico ilegal de armas a través de sus fronteras

El gobierno imperial y real espera la repuesta del gobierno real (serbio) lo más tarde hasta el sábado 25 de este mes, a las cinco de la tarde.

Despacho enviado por el Imperio Austrohúngaro al Gobierno Serbio. Librado a las autoridades serbias a las 18:00 h del 23 de julio de 1914

Telegrama que l'Imperi Austro-Hongarès va enviar al Regne de Sèrbia el 28/06/1914 declarant-li la guerra

M. C. 006
и одаба

Предат
Разносак бр.
час. — мин.

Број 2
Број 6
Број 9

ТЕЛЕГРАМ

Адреса: R. C. Minister
royal des affaires
etrangees
115 be

ПТГр. 5—II

НО	БРОЈ ТЕЛЕГРАМА	ВРСТА	БРОЈ РЕЧИ	ВРЕМЕ ПРЕДАЈЕ				СЛУЖБЕНИ ПОДАЦИ	ВРЕМЕ ПРИЈЕМА				ПОТПИС ЗВАНИЧНИКА
				ДАН	ЧАС	МИН.	СЕК.		ДАН	ЧАС	МИН.	СЕК.	
Vien	3523	3	115	28	11	10		15	11	30		R	

Le gouvernement royal de serbie n'ayant pas repondu d'une maniere satisfaisante a la note qui lui avait ete renuse par le ministre d'austrich hongrie a belgrade a la date du 23 juillet 914 le gouvernement imperial et royal se trouve dans la necessite de pourvoir lui meme a la sauvegarde de ses droits et et interets et de recourir a cet effet a la force des armes. L'austriche honarie se considere donc de ce moment en etat de guerre avec la serbie =

Le ministre des affaires
etrangees d'austriche hongrie
comte bechtold.

UN NOU CONCEPTE DE GUERRA

- Diversos fronts simultanis
- Mobilització en massa de la població
- Armament nou
- Guerra de trinxeres
- Propaganda
- Economia de guerra
- Impacte en la població

La aviación podía advertir sobre la acumulación de tropas enemigas en preparación a un ataque.

Nido de ametralladora de hormigón (en el Chaco eran de quebracho)

La artillería de largo alcance se situaba a unos 10 km detrás de las líneas del frente y abría fuego al avanzar la infantería enemiga

Los alambres de púa de varios metros de profundidad así como los abrojos y apahá eran una barrera impasable

Trinchera de primera línea

Trinchera de apoyo

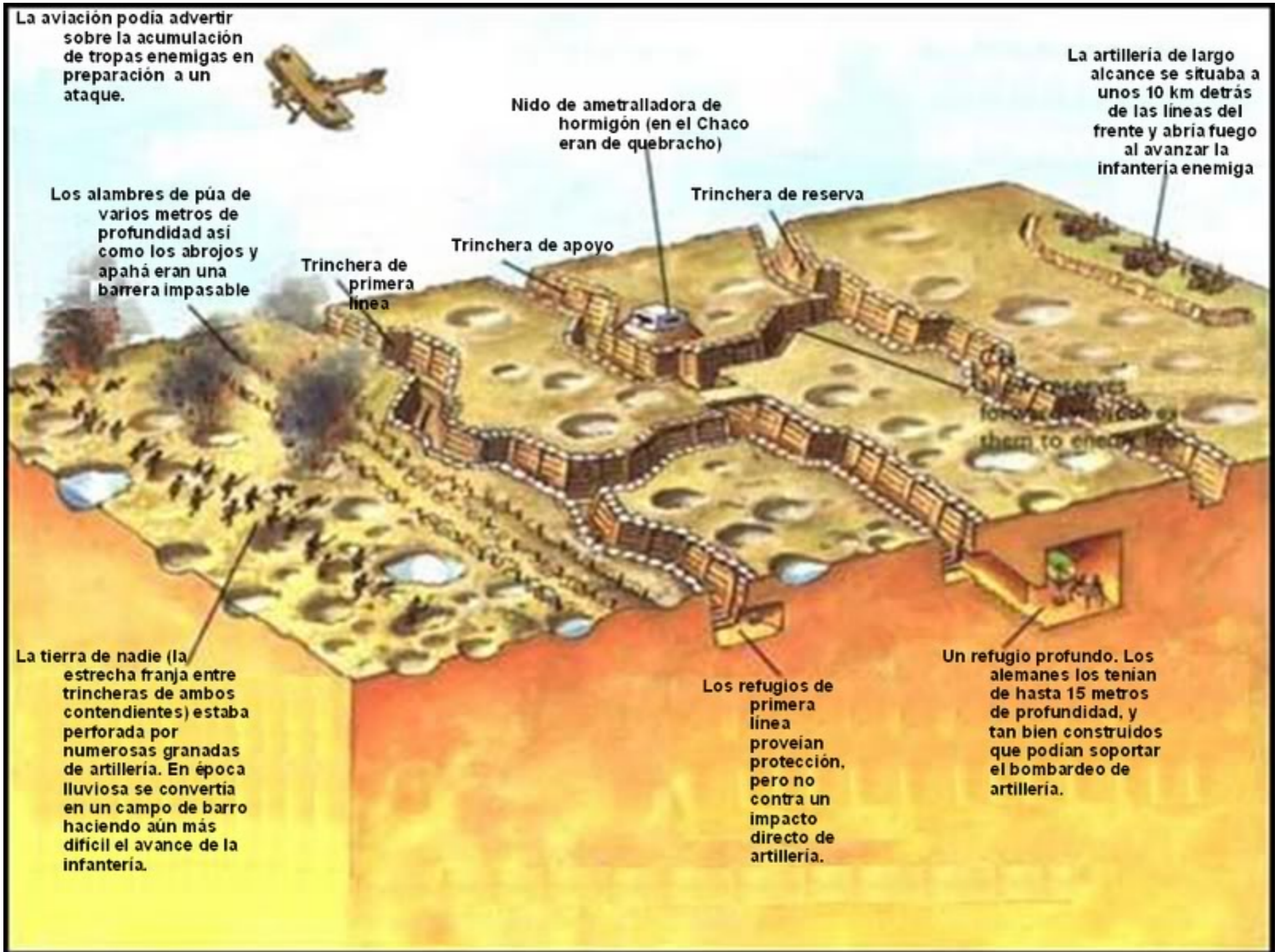
Trinchera de reserva

Los reserves formados para ser utilizados en caso de necesidad

La tierra de nadie (la estrecha franja entre trincheras de ambos contendientes) estaba perforada por numerosas granadas de artillería. En época lluviosa se convertía en un campo de barro haciendo aún más difícil el avance de la infantería.

Los refugios de primera línea proveían protección, pero no contra un impacto directo de artillería.

Un refugio profundo. Los alemanes los tenían de hasta 15 metros de profundidad, y tan bien contruidos que podían soportar el bombardeo de artillería.

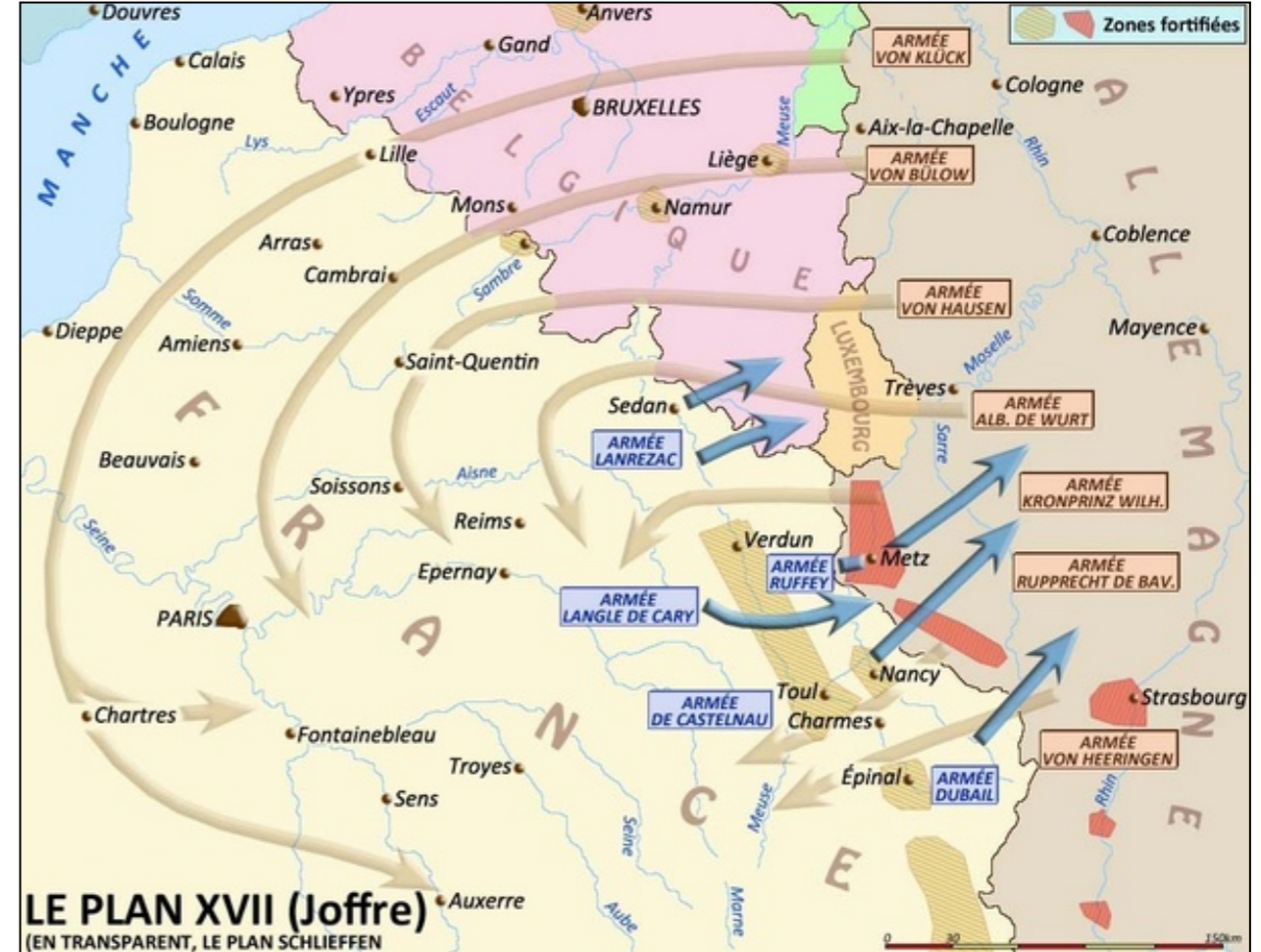
La Primera Guerra Mundial a Europa

DESENVOLUPAMENT DEL CONFLICTE.

PRIMERA FASE (1914 - 1916)

GUERRA DE MOVIMENTS

- Posada en marxa dels plans SCHLIEFFEN i del PLA XVII
- Atac alemany sobre Bèlgica. Entrada del Regne Unit.
- Reorganització francesa de JOFFRE i primera derrota alemanya al MARNE (09/1914)
- Estabilització del front occidental
- Atac rus al front oriental alemany. Derrota russa a TANNENBERG (08/1914)

DESENVOLUPAMENT DEL CONFLICTE.

PRIMERA FASE (1914 - 1916)

GUERRA DE POSICIONS

- Estancament de la situació al front occidental, on es desenvolupa una guerra de trinxeres.
- Importants batalles al front occidental. VERDUN (02-12/1916) o SOMME (07-11/1916).
- Al front oriental els austrohongaresos no poden fer-se amb Sèrbia i els russos pateixen severes derrotes.

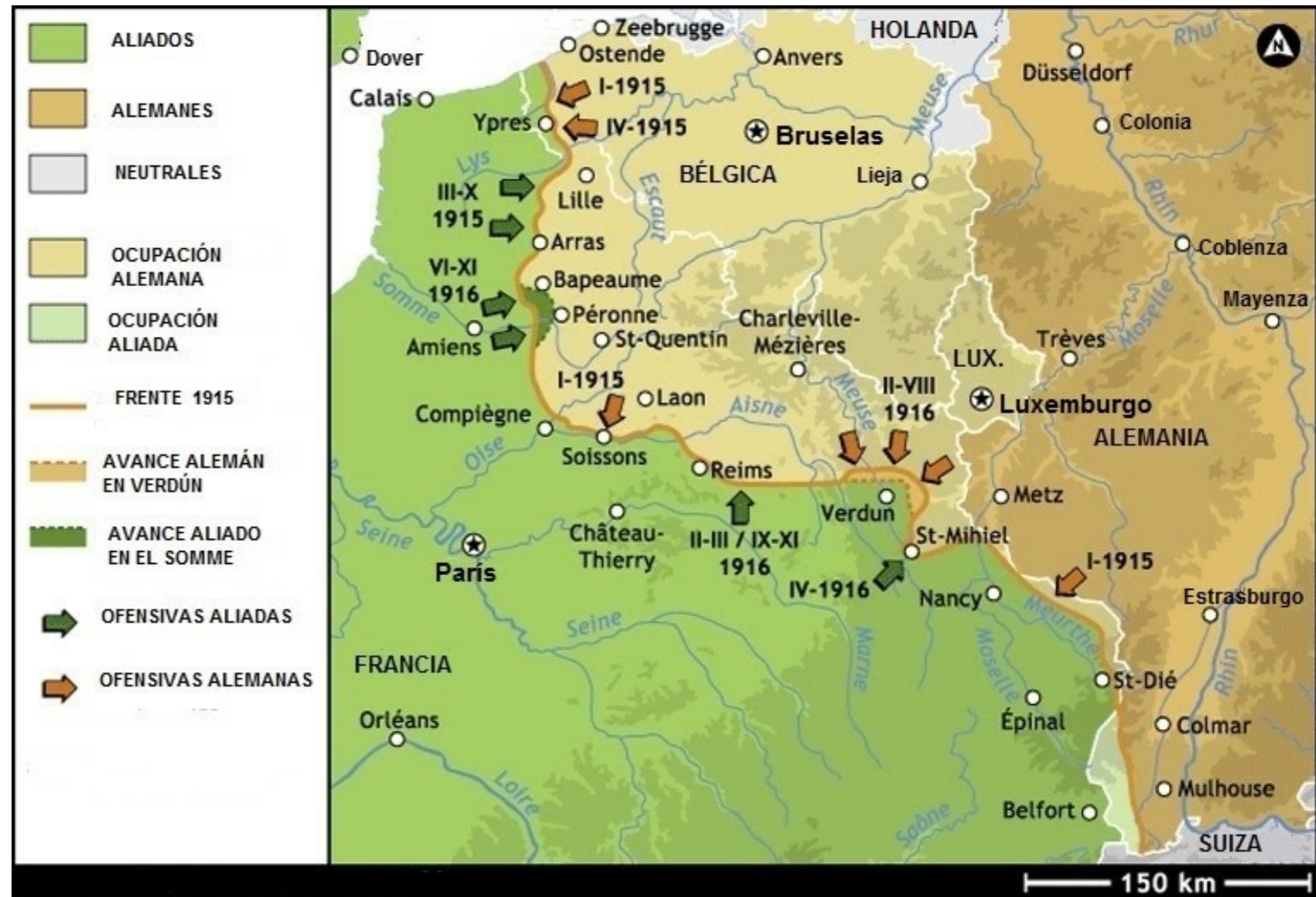
LA GUERRA DE TRINXERES

“A la trinxera, a l’hora de l’atac. S’està preparant. Els homes s’alineen, sempre en silenci, amb la manta encreuada i la barballera del casc al mentó, recolzats sobre els fusells. N’observo les cares crispades, pàl·lides, profundes...

No són soldats: són homes. No són aventurers, guerrers, fets per a la carnisseria humana. Són treballadors i obrers, els que es poden reconèixer a l’interior dels uniformes (...). Estan preparats. Esperen el senyal de la mort i de la matança; però es veu, contemplant les seves figures entre les línies verticals de les baionetes, que simplement són homes. Cada un d’ells sap que tot seguit oferirà el cap, el pit, el ventre, el cos sencer, completament nu, als fusells apuntats anticipadament, als obusos, a les granades apilades i preparades i, sobretot, a la metòdica i gairebé infal·lible metralladora (...).

Malgrat la propaganda que se’ls inculca, no estan estimulats. Són, per sobre de tot, un rampell instintiu. (...) Es veu el que hi ha de somni i de por i d’adéu en el seu silenci, en la seva immobilitat, en la màscara de calma que els oprimeix de manera sobrehumana el rostre.”

Henri BARBUSSE, *Le Feu* (*Journal d’une escouade*).

La guerra de trinxeres al front occidental

Entrada d'altres potències al conflicte

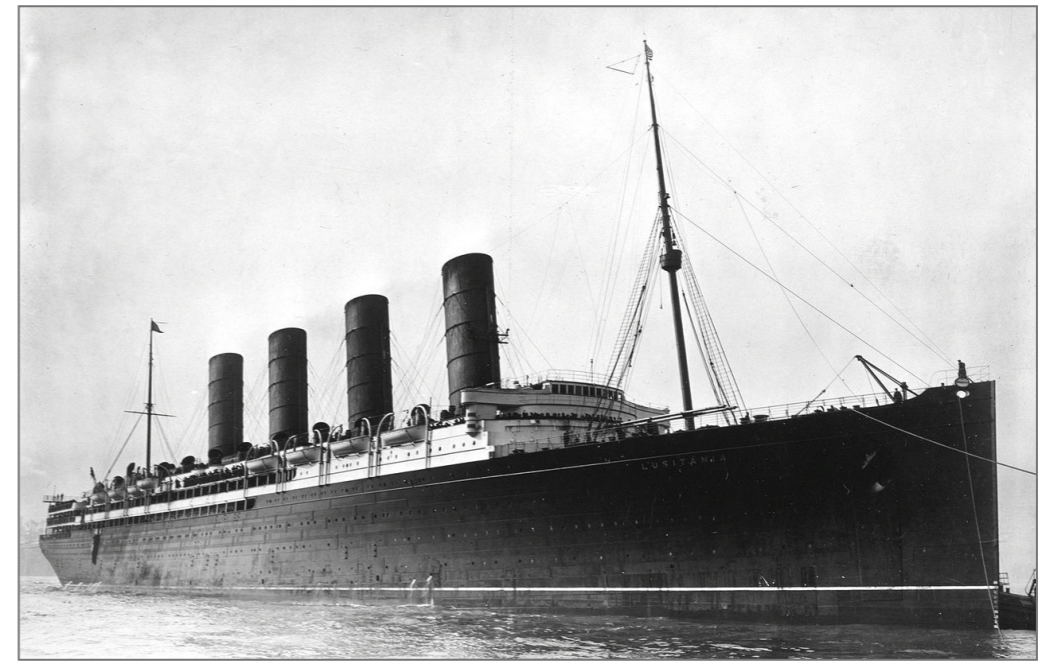
- Entrada de l'Imperi Otomà (29/10/1914). Lluita contra l'Imperi Britànic i França. La batalla de GAL·LÍPOLI (02/1915 - 01/1916).
- Apertura del front italià el 1915. Lluita contra els austrohongaresos. La batalla de CAPORETTO (10-11/1917).
- Evolució del front als Balcans. L'entrada de Grècia.
- Enfrontaments a Àfrica. Togo i Camerun. Àfrica de l'Est.
- La zona del Pacífic. El Japó i la seva expansió cap a Xina.
- Aràbia i Palestina. Àrabs contra turcs. Acord de Sykes-Picot.

Principals escenaris de la Primera Guerra Mundial

La guerra al mar

- L'estancament dels fronts va provocar que el mar fos concebut com un nou escenari de guerra.
- Britànics i alemanys volien tallar les línies de subministrament dels seus respectius enemics
- Els alemanys van tenir èxit gràcies a l'ús de submarins
- La batalla marítima més important va ser la **BATALLA DE JUTLÀNDIA** el 1916.

RMS Lusitània. Enfonsat el 07/05/1915

Vaixells enfonsats per submarins alemanys entre febrer de 1917 i gener de 1918

DESENVOLUPAMENT DEL CONFLICTE. SEGONA FASE (1917 - 1918)

- La guerra s'estava allargant més del que s'havia previst. Augmenten les desercions, l'agitació social, motins i desmoralització general de la població.
- Militarment s'estava patint una situació d'equilibri causat pel poder militar de les dues parts.
- En aquesta fase dos fets es van mostrar decisius: la retirada de Rússia de la guerra i l'entrada dels Estats Units en el conflicte

La retirada de Rússia de la guerra

- El règim tsarista cau el febrer de 1917. El nou govern provisional continua a la guerra.
- L'arribada al poder de LENIN i els bolxevics l'octubre 1917 provoquen la sortida de Rússia de la guerra.
- Rússia signa un armistici previ a la sortida de la guerra
- La sortida oficial de la guerra serà signada al TRACTAT DE BREST-LITOVSK (03/18) on a canvi de sortir de la guerra Rússia haurà de cedir molts territoris.

Entrada dels EUA a la I Guerra Mundial

- Els EUA es van mantenir neutrals, sense amagar les seves simpaties pels aliats, als qui beneficiava.
- L'enfonsament de vaixells a l'Atlàntic va ser un dels detonants de l'entrada americana al conflicte.
- Un altra causa cal cercar-la en l'anomenat telegrama ZIMMERMANN
- El 06/04/1917 el President WILSON declarava oficialment la guerra a Alemanya.

WESTERN UNION TELEGRAM
NEWCOMB CARLTON, PRESIDENT

CLASS OF SERVICE DESIRED
 Fast Day Message
 Day Letter
 Night Message
 Night Letter
Patrons should mark an X opposite the class of service desired; OTHERWISE THE TELEGRAM WILL BE TRANSMITTED AS A FAST DAY MESSAGE.

CHARGE (8587)

Reserv. No. 215
 Check 3500
 Time Filed

7600
 via Galveston
 JAN 19 1917

Send the following telegram, subject to the terms on back hereof, which are hereby agreed to

GERMAN LEGATION
 MEXICO CITY

130	13042	13401	8501	115	3528	416	17214	6491	11310
18147	18222	21560	10247	11518	23677	13605	3494	14936	
98092	5905	11311	10392	10371	0302	21290	5161	39695	
23571	17504	11269	18276	18101	0317	0228	17694	4473	
22284	22200	19452	21589	67893	5569	13918	8958	12137	
1333	4725	4458	5905	17166	13851	4458	17149	14471	6706
13850	12224	6929	14991	7382	15857	67893	14218	36477	
5870	17553	67893	5870	5454	16102	15217	22801	17138	
21001	17388	7446	23638	18222	6719	14331	15021	23845	
3156	23552	22096	21604	4797	9497	22464	20855	4377	
23610	18140	22260	5905	13347	20420	39689	13732	20667	
6929	5275	18507	52262	1340	22049	13339	11265	22295	
10439	14814	4178	6992	8784	7632	7357	6926	52262	11267
21100	21272	9346	9559	22464	15874	18502	18500	15857	
2188	5376	7381	98092	16127	13486	9350	9220	76036	14219
5144	2831	17920	11347	17142	11264	7667	7762	15099	9110
10482	97556	3569	3670						

INSPECTED

Charge German Embassy.

862.20219/524

El telegrama ZIMMERMANN, enviat el 16/01/1917

L'ofensiva final. 1918

- La retirada russa va fer que Alemanya prengués la iniciativa aprofitant la seva superioritat.
- L'entrada dels americans i la unió de les tropes aliades en un comandament únic aturen l'ofensiva alemanya.
- La derrota alemanya a la segona Batalla del Marne (07-08/1918) marca l'inici de la seva retirada
- Enfonsament dels imperis austrohongarès i otomà.
- Fi de la guerra el 11/11/1918

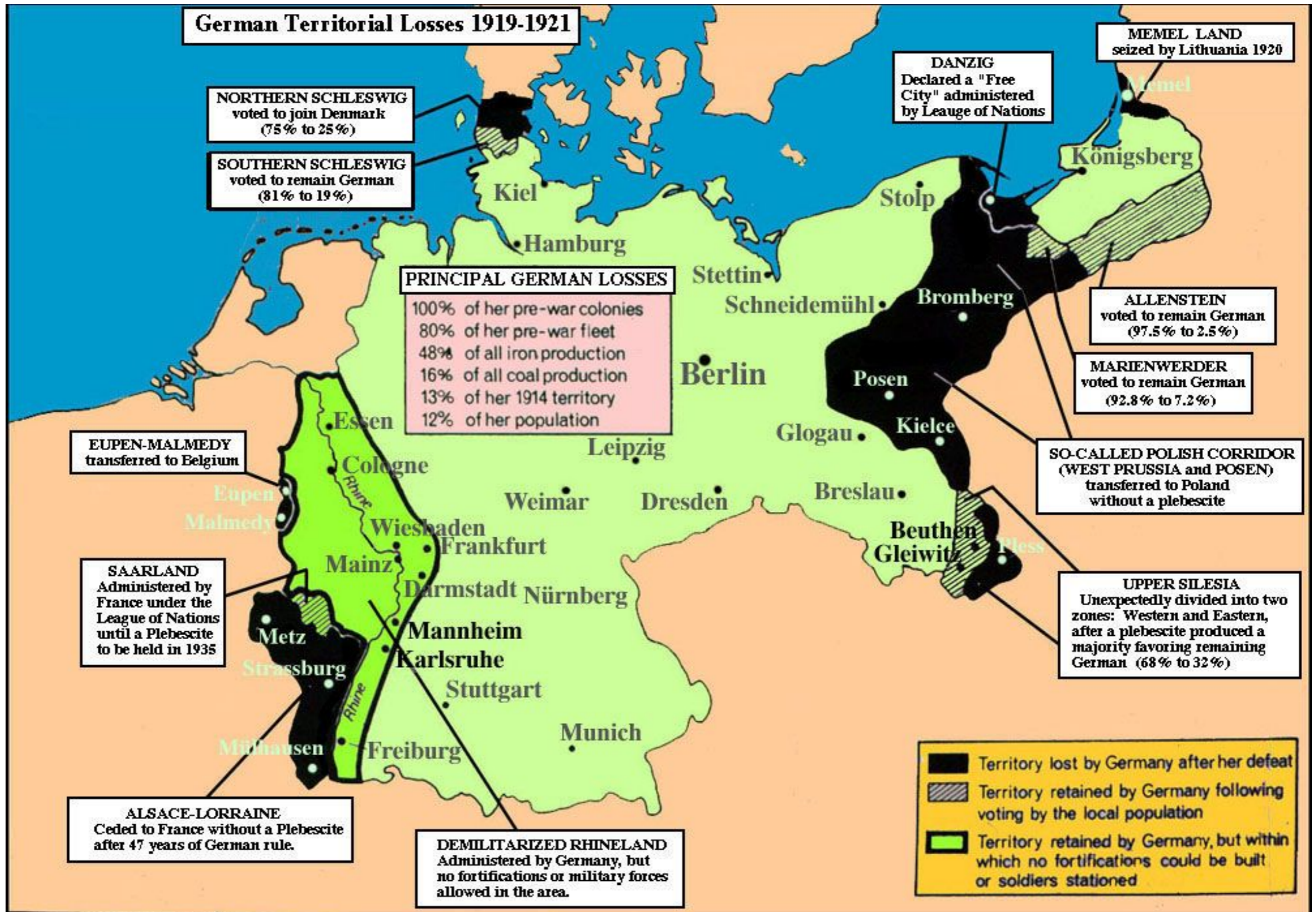
L'ORGANITZACIÓ DE LA PAU

- Es va inspirar parcialment en els en els 14 punts del President nordamericà WILSON
- El 1919 es va convocar a París una Conferència per regular les condicions de pau. En el seu marc es van signar diferents tractats amb les països derrotats que només van tenir en compte els interessos dels guanyadors
- Creació de la SOCIETAT DE NACIONS

ELS 14 PUNTS DE WILSON

El nostre programa és, doncs, el programa de la pau mundial que, al nostre entendre, és l'únic possible. Es compon dels punts següents:

1. Tots els tractats de pau són públics [...] i no es poden concertar acords internacionals secrets de cap mena. La diplomàcia ha de ser oberta i fer-se amb publicitat davant el món sencer.
2. Completa llibertat de navegació en el mar fora de les aigües territorials, i tant en temps de pau com en temps de guerra [...]
3. La més completa eliminació possible de totes les barreres econòmiques i l'establiment de la igualtat en les relacions comercials entre les nacions que s'adhereixin a la pau [...]
4. Garanties mútues per reduir els armaments de cada país al mínim compatible amb la seguretat interior.
5. Lliure, magnànima i absolutament imparcial renúncia, a totes les pretensions colonials [...]
6. Evacuació de tot el territori rus i regulació de totes les qüestions referents a Rússia [...].
7. Bèlgica ha de [...] ser evacuada i restaurada [...]
8. Tota la regió francesa ha de ser evacuada i les parts que han sofert la guerra han de ser restaurades.[...] La injustícia que Prússia va cometre el 1871 contra la nació francesa pel que fa a Alsàcia i Lorena [...] ha de ser reparada a fi que pugui restablir-se la pau en interès de tothom.
9. La rectificació de les fronteres italianes s'ha de dur a terme segons la línia de separació que les nacionalitats circumscriuen clarament.
10. Als pobles d'Àustria-Hongria [...] cal donar-los la primera ocasió favorable per a llur desenvolupament autonòmic.
11. Romania, Sèrbia i Montenegro han de ser evacuats i les regions ocupades han de ser restaurades [...] Cal donar garanties internacionals que assegurin la independència política i econòmica, així com la intangibilitat territorial dels diferents estats balcànics.
12. Pel que fa a les zones turques de l'actual Imperi Otomà, cal assegurar-los una independència absoluta [...] Els Dardanel·ls han de romandre oberts permanentment al lliure pas, sota garanties internacionals, de vaixells de totes les nacions.
13. Cal crear un estat polonès independent [...].
14. S'ha de crear [...] una unió general de nacions, de manera que s'estableixi una seguretat mútua pel que fa a la independència política i la intangibilitat de les nacions grans i petites

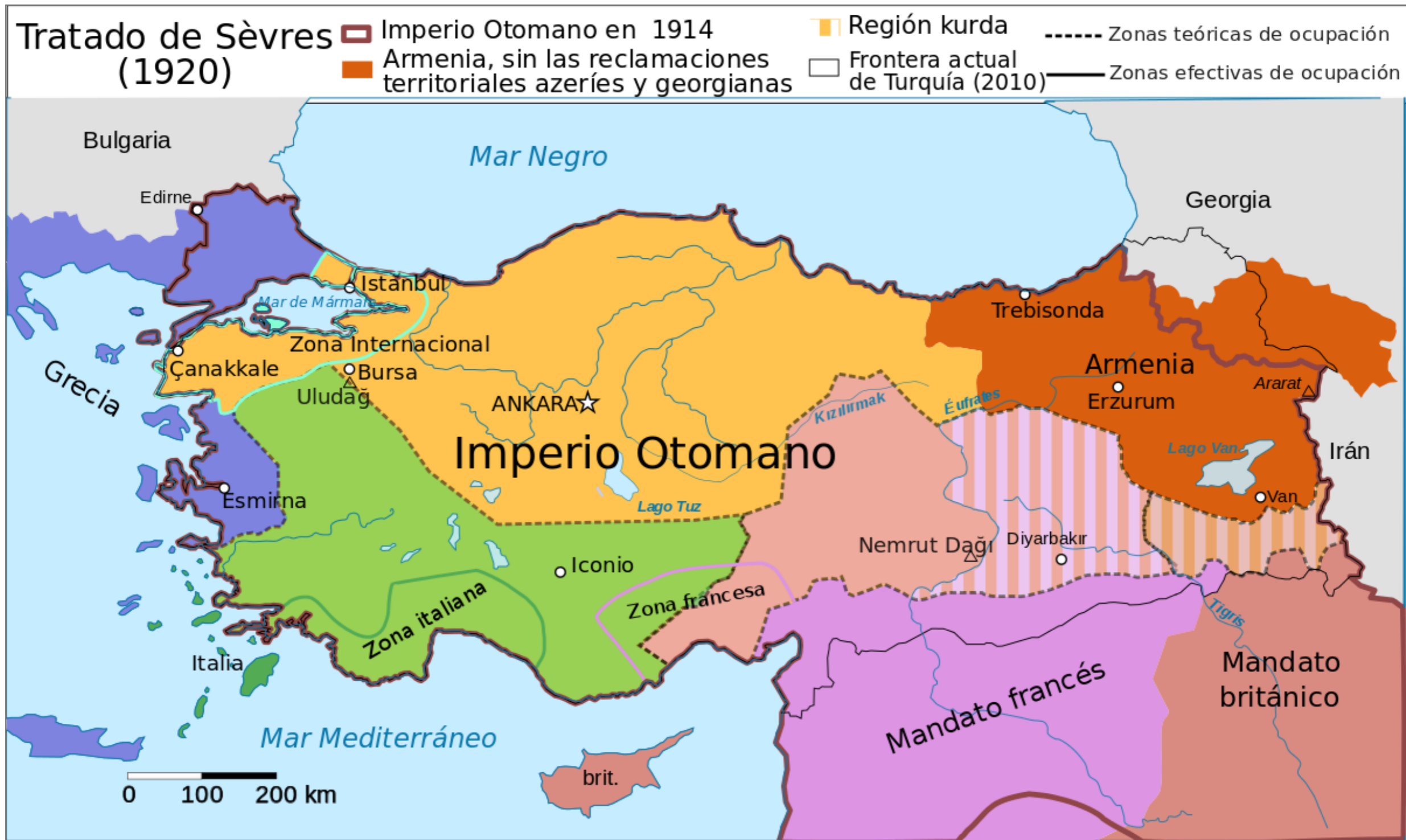
Alemanya després del tractat de Versalles

Desmembrament de l'Imperi Austrohongarès com a conseqüència dels tractats de Saint-Germain i Trianon

Bulgària després del tractat de Neully

Desaparició de l'Imperi Otomà. Tractat de Sèvres

Les fronteres d'Europa el 1919 en comparació a les mateixes fronteres el 1914

La Societat de Nacions

- Figura a la proposta dels 14 punts de WILSON.
- Garantir la pau i fomentar la cooperació internacional.
- Vetlla pel compliment dels tractats.
- Els seus òrgans més importants eren l'Assemblea General i un Consell format pels guanyadors de la guerra.
- No va assolir els objectius que es va fixar.

LA SOCIEDAD DE NACIONES

Preámbulo: Las altas partes contratantes, considerando que para fomentar la cooperación entre las naciones y para garantizarles la paz y la seguridad, importa: aceptar ciertos compromisos de no recurrir a la guerra y mantener a la luz del da las relaciones internacionales, fundadas sobre la justicia y el honor; observar rigurosamente las prescripciones del Derecho internacional reconocidas de aquí en adelante como regla de conducta electiva de los Gobiernos; hacer que reine la justicia y respetar escrupulosamente todas las obligaciones de los tratados en las relaciones mutuas de los pueblos organizados, adoptan el presente Pacto, que instituye la Sociedad de Naciones.

Artículo 5.1. Salvo disposición expresa en contrario del presente Pacto, las decisiones de la Asamblea o del Consejo se tomarán por unanimidad de los miembros representados en la reunión (...).

Artículo 7.1. Los miembros de la Sociedad reconocen que el mantenimiento de la paz exige la reducción de los armamentos nacionales al mínimo compatible con la seguridad nacional y con la ejecución de las obligaciones internacionales impuestas por una acción común (...).

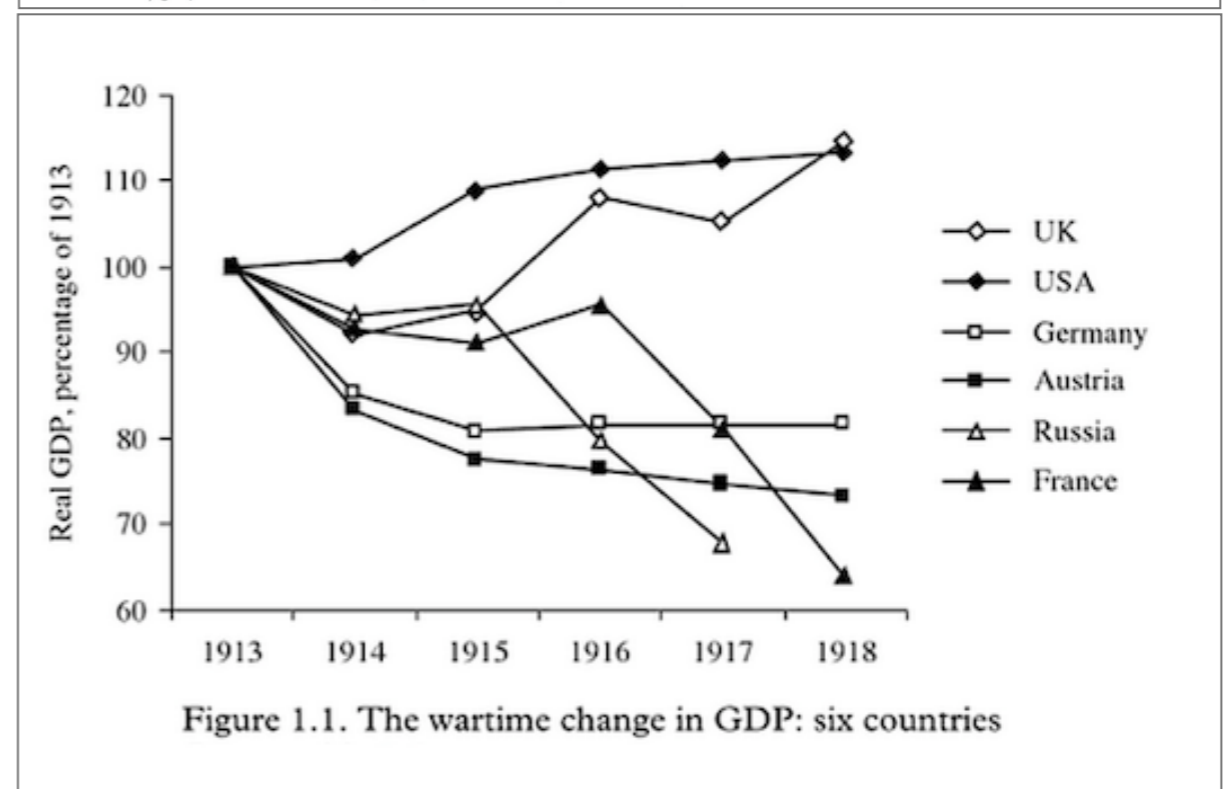
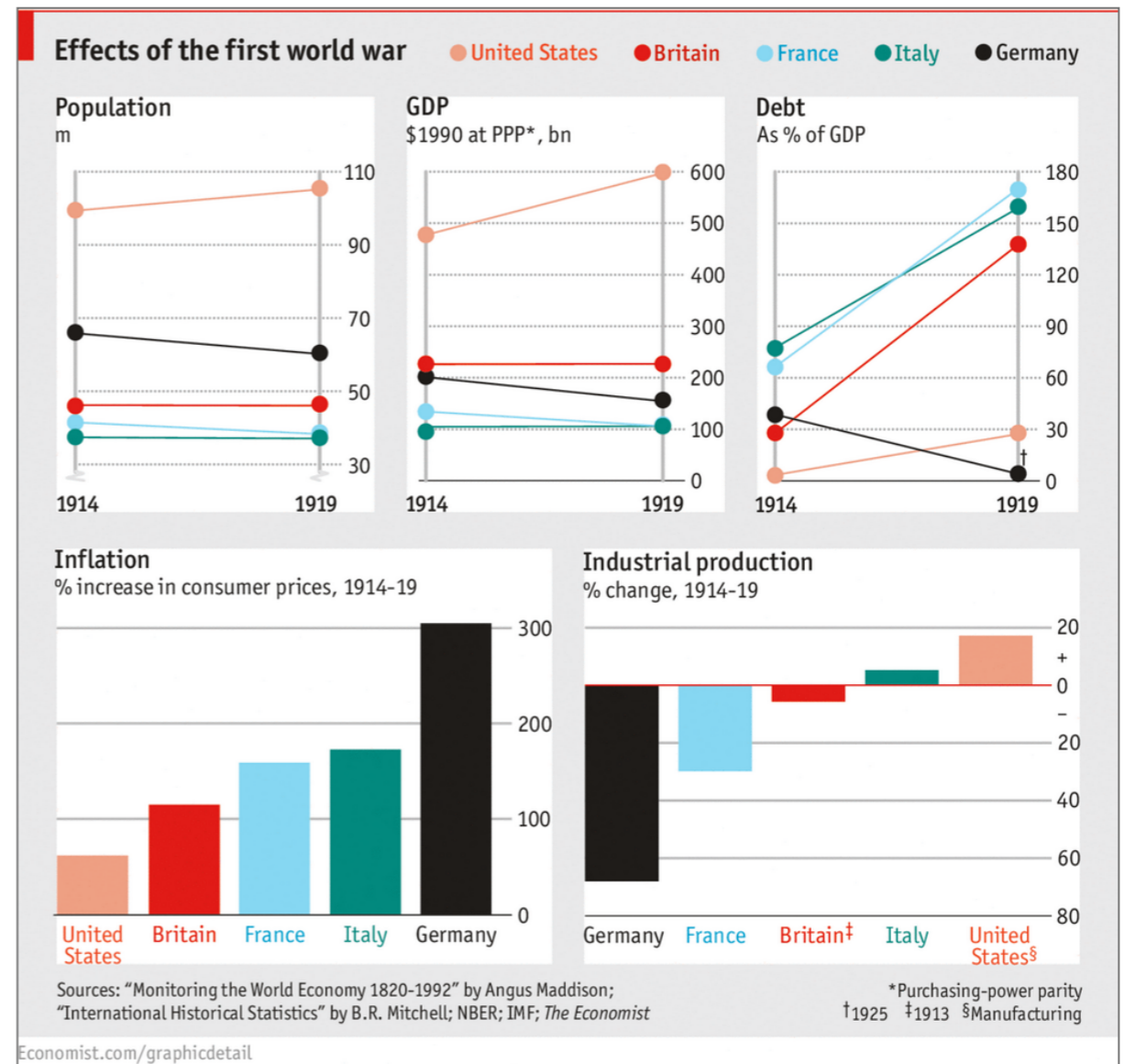
Artículo 10. Los miembros de la Sociedad se comprometen a respetar y a mantener contra toda agresión exterior la integridad territorial y la independencia política presente de todos los miembros de la Sociedad (...).

Art. 16.1. Si un miembro de la Sociedad recurriese a la guerra (...), se le considerará ipso facto como si hubiese cometido un acto de guerra contra todos los demás miembros de la Sociedad. Estos se comprometen a romper inmediatamente toda relación comercial o financiera con él, a prohibir toda relación de sus respectivos nacionales con los del Estado que haya quebrantado el Pacto y a hacer que cesen todas las comunicaciones financieras, comerciales o personales entre los nacionales de dicho Estado y los de cualquier otro Estado, sea o no miembro de la Sociedad (...).

CONSEQÜENCIES DE LA I GUERRA MUNDIAL

CONSEQÜENCIES ECONÒMIQUES

- Interrupció del comerç i de les inversions internacionals
- EUA i Japó noves potències econòmiques. Alguns països sud-americans es van veure beneficiats.
- Alt cost de les destruccions materials. Repercussions.
- Reparacions de guerra excessives
- Hiperinflació i deute.

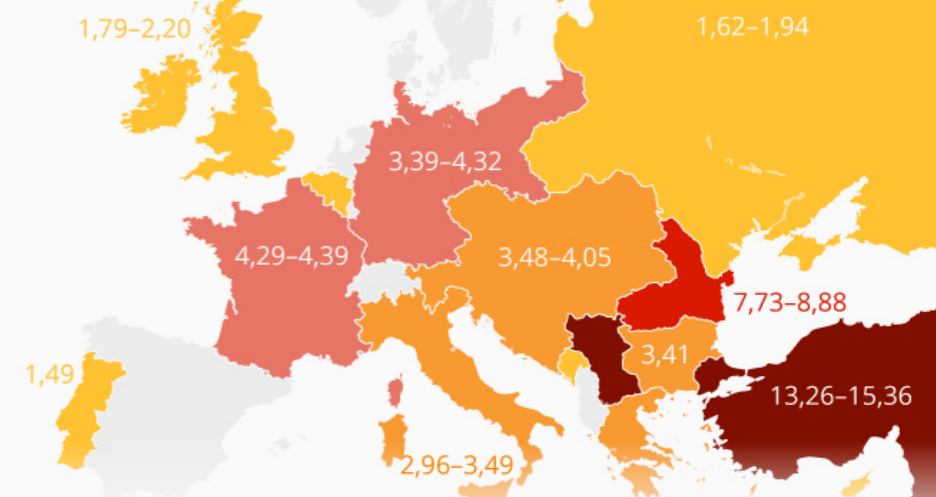
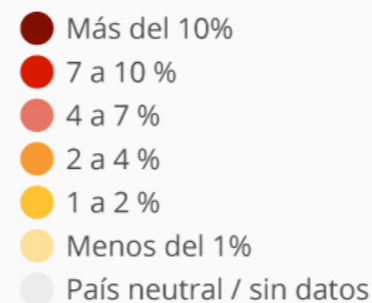

CONSEQÜÈNCIES SOCIALS

- Gran mortaldat i les conseqüències que se'n deriven
- Envelliment de la població
- Impacte de la situació econòmica en la societat: manca d'ajudes, atur, disturbis, vagues, agitació social, pèrdua dràstica de poder adquisitiu
- Incorporació de la dona al món laboral
- Qüestió dels ex-combatents

El impacto de la Primera Guerra Mundial en Europa

Nº de muertes sobre la población total antes de la guerra (%)*

* Incluye muerte de civiles y de personal militar. Causa directa (acción militar, crímenes de guerra) e indirecta (hambrunas, enfermedades excluyendo la fiebre española).

Fuentes: Investigación Statista, Wikipedia

La hecatombe de «la Gran Guerra»

